החולץ ליבמתו פרק רביעי יבמות מד.

מסורת הש"ס

היכה אחת כשרה. לכהונה ואחת פסולה כגון שנתגרשה מאיש אחר: אם כא יכס יכנס לחלון חולץ לפסולה. ולא יפסול את הכשרה לכהונה דלא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים להם אע"ג דהוא אין צריך להם: **גמ' ארבעה אחין ס"ד.** כיון דלא הוו אלא ד' וכולן מתו כדקתני מתו מאן מייבם: **ושבקינן ליה.** בתמיה וכמה יפרנס כולן: **דאפשר ליה.** שעשיר הוא ויכול לזונן: **עונה כחדש.** עונה של ת"ח מערב שבת לערב שבת וזהו אשר פריו יתן בעתו (תהלים א:) כתמוכות (דף פב:) דמטי לכל חדא עונה בחדש: **וגייסם לחדא.** כרישא והדר נחלין לחדא: **כל שאינה עולה.** לבית דין לייבום שאינה זקוקה להתייבם דדלמא פטרה דכתיב את בית אחיו בית אחד הוא בונה ולא שני בתים אינו עולה לחליצה: **אלמא לא.** בתמיה. כלומר ומי שני בתים בעלמא פטורה מי לא איצטריך למיסר לרת ערוה והא איצטריך סד"א ערוה אבראי קיימא ולא רמיא קמיה והוא לה ערוה בלא יבמה אלא אחיו בית אחד ותתייבם קמ"ל: **כאן שנה רבי.** במשנה זו למדנו רבי יפון כו': **מתני' המחזיר גרושתו.** משנינת: **והנושא את חלוצתו.** דקיימא עליו בלאו דשוב לא יכנה: **והנושא את קרובת חלוצתו.** לקמן בעי לן בגמרא הא קרובת חלוצתו לאו דאורייתא היא: **יוצא והולד ממזר.** דסבר ר"ע יש ממזר מחייבי לאוין: **קרובת גרושתו.** דגרושתו כאשתו ואחותה או אמה חייבי כריתות הינהו לגביה: **גמ' אימא קרובת גרושתו.** וכבנן אמחזיר גרושתו ונשא חלוצתו פליגי: **ודלמא הא קמ"ל דיש ממזר מחייבי כריתות.** וה"ק אע"ג דפליגי רבנן בחייבי לאוין מודים הם בחייבי כריתות שהולד ממזר: **ודלמא לעולם לא אייבי כה.** ודקאמרת לאשמועינן שאר חייבי כריתות: **איידי דתנא רישא מחזיר גרושתו ונושא חלוצתו וקרובת חלוצתו.** ופליגי רבנן עליה תנא נמי ומודים בקרובת גרושתו (ג) אבל קרובת חלוצתו ה"נ דלר"ע הוי ממזר: **הכאוב קרוי כיבו.** ולית ליה סתמא דמתני' כרישא פרקין (מא.) דקתני המולך לבמתו ונשא אחיו את אחותה ומת חולצת דלר"ע פטורה לגמרי: שהולד

(א) היתה אחת כשרה ואחת פסולה אם היה חולץ חולץ לפסולה ואם היה מייבם מייבם לכשרה: **גמ'** ארבעה אחין ס"ד אלא אימא ארבעה מאחין: הרשות בידו: ושבקי ליה והתניא (ב) וקראו לו זקני עירו הן ולא שלוחן ודברו אליו מלמד שמשיאין לו עצה הוגנת לו שאם היה הוא ילד והיא זקנה הוא זקן והיא ילדה אומרין לו מה לך אצל ילדה מה לך אצל זקנה כלך אצל שכמותך ואל (ג) תשים קטטה בביתך לא צריכא דאפשר ליה א"ה אפילו נמי (ד) עצה טובה קמ"ל ד' אין טפי לא כי היכי דנמטייה עונה בחדש: מי שהיה נשוי וכו': ונייבם לתרוייהו א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן אמר קרא (ה) אשר לא יבנה את בית אחיו (ו) בית אחד הוא בונה ואין בונה שני בתים ונחלין לתרוייהו אמר מר זוטרא בר טוביה אמר קרא (ז) בית חלוץ הנעל בית אחד הוא חולץ ואין חולץ שני בתים (ח) ונייבם לחדא ונחלין לחדא אמר קרא (ט) אם לא יחפוץ הא חפץ ייבם (י) כל העולה ליבום עולה לחליצה כל שאין עולה לייבום אין עולה לחליצה ועוד (יא) שלא יאמרו בית מקצתו בנוי ומקצתו חלוץ ויאמרו אי דמייבם והדר חליץ הכי נמי אלא [דלמא] חליץ והדר מייבם וקם ליה בלא יבנה ואימא כי איכא חדא תתקיים מצות יבום כי איכא תרתי לא תתקיים מצות יבום א"כ צרת ערוה דאסר רחמנא למה לי השתא ב' בעלמא אמרת לאו בני חליצה ויבום נינהו צרת ערוה מיבעיא אלמה לא אצטריך סד"א ערוה אבראי קיימא ותתייבם צרתה קמ"ל דאסירא אלא יבמתו יבמתו ריבה: היתה אחת בשרה: אמר רב יוסף (יב) כאן שנה רבי לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים להם: **מתני'** המחזיר גרושתו והנושא חלוצתו והנושא קרובת חלוצתו יוציא והולד ממזר דברי ר"ע וחכ"א אין הולד ממזר ומודים בנושא קרובת גרושתו שהולד ממזר: **גמ'** וסבר ר' עקיבא הנושא קרובת חלוצתו הולד ממזר והאמר ריש לקיש (יג) כאן שנה רבי אחות גרושה מדברי תורה אחות חלוצה מדברי סופרים תני קרובת גרושתו הכי נמי מסתברא דקתני סיפא ומודים בנושא קרובת גרושתו שהולד ממזר אי אמרת בשלמא איירי בה היינו דקתני ומודים אלא אי אמרת לא איירי בה מאי ומודים ודלמא הא קא משמע לן דיש ממזר מחייבי כריתות הא קתני לה לקמן (יד) איזהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא דברי ר"ע (טו) ר"ש התימני אומר כל שחייבין עליו כרת בידי שמים והלכה כדבריו ודלמא קסתים לן תנא (טז) כר"ש התימני א"כ ליתני שאר חייבי כריתות קרובת גרושתו למה לי אלא ש"מ איירי בה [ודלמא] לעולם לא איירי בה ואיידי דתנא מחזיר גרושתו ונושא חלוצתו וקרובת חלוצתו תני נמי קרובת גרושתו אלא קרובת חלוצתו לרבי עקיבא הוי ממזר אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן היינו טעמא דר"ע דאמר קרא בית חלוץ הנעל הכתוב קראו ביתו אמר רב יוסף אמר ר"ש ב"ר הכל מודים במחזיר גרושתו שהולד

(דף פו:) כל מקום שאין קדושין כו' ואיזה זה הנה על אחת מכל העריות: **הכל** מודים במחזיר גרושתו. לרבותא נקט מחזיר גרושתו טפי משאר חייבי לאוין דלאו על גב דכתיב היא תועבה ואין בגיה תועבה פגום מיהא הוי:

שכן

עין משפט נר מצוה

ק א מיי' פ"ז מהלכות יבום הלכה י סמג עשין נ טור ש"ע אה"ע סי' קסא סעיף כ:

קא ב מיי' פ"ז מהלכה ז סמג עשין נב טוש"ע שם סימן קסו סעיף ח:

קב ג מיי' פ"ד מהלכות אישות הלכה ח סמג עשין מה ולאוין פא טור ש"ע שם סימן עו סעיף ז: קג ד מיי' פ"ח מהלכות יבום הלכה ט:

תוספות ישנים

כי איכא תרתי לא מתקיים מצות יבום. וא"ת אין לאסור כן הלא אמרינן בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים אם כן הרי מלינו יכום לף בשני בתים שמייבם בחחת וי"ל דנמצא הכא בית אחד הוא בונה פירוש כי ליכא אלא בית א' לא הוי בונה אבל אינו בונה כלל בשני בתים: **א)** [ועוד י"ל כגון שנרש העריה ואמ"ל נשואין הראשונים מפילין לאסורה לשמעון ומותרת לנו: **אלא** לו אמרת לא אחיי כה מאי ומודים. ואע"ג דכפרק האשה שנפלו (דף ע"ח) קאמר ומודים לף על גב דלא אחיי כה שאני הכא כיון דלא אשמעינן שום חדוש לא הי"ל למתני ומודים היאיל ולא אחיי כה אבל התם אשמעינן חדוש: בית חלוץ הנעל הכתוב קראו ביתו. וא"ל לא סבר כמו הכא דלעיל (דף מ"ח) דמגיה המצנה דאמרינן אבל המגרש ושפיר גרסינן במתני וכן ויתני בכללו בתחות חלוצה (ופסולה) דהכי זו פטורה: **הכתוב** קראו ביתו. וא"ל לרבי עקיבא אם כא עליה כהן חייב מן התורה ונם נפקא לן מיאסה לרבות חלוצה והא ג) דקאמרינן באלו הן הלוקין יקחסיב גרוסה וחלוצה לכהן הדיוט הייגו כר"ע דלרבנן לא לקי אחלוצה דקרא כ) הכא דכתיב ואשה לא הוי אלא אמאמרה בעלמא לו נמי שפיר אחיא חלוצה דרבנן ואבל גרושה נקט חלוצה ש"מ בחלוצה נפרש דלוקין ר"ל מדרבנן מכח מדרש: הבל מודים במחזיר גרושתו. ל"ע אמאי נקט מחזיר גרושתו טפי מאיזה מייבי לאוין נראה משום דס"ד דאין הולד פגום משום דכתיב הכא תועבה דמשמע ואין בגיה תועבה קמ"ל דהולד פגום וגיטא דהיא תועבה אבל אין בגיה

ג) יהא דקתיב כר"ש אלו הן הלוקין גרושה וחלוצה כו'. כ) בו נראה דל"ל והא דילפינן מואשה לרבות חלוצה לא הוי אלא כו'.

מוסף רש"י

כל העולה ליבום. לזיקת יבום, עולה לחליצה. לזיקת חליצה (לעיל נ.), אינה עולה. השבח לפי הקנים לחליצה (לעיל מא.). מקצתו בני ומקצתו חלוץ. יאמר לומר כי' יבמות הבאות מבית אחד חדא תתיימת ואחרת חלצה (לעיל לב.). כאן שנה רבי. במשנה זו דקתני חולץ לפסולה, למדנו רבי לא ישפוך אדם מי בורו. אף על פי שאינו צריך לבם, ואחרים צריכים להם. כגון הכא מכיון דיכול לחלוץ לפסולה ותפטר הכשרה לא יחלוץ לכשרה דיפסלנה לכהונה (לעיל יא.). כאן שנה רבי. במשנה זו למדנו רבי (לעיל מ:) ממשנה זו אנו למדים, אחות גרושה מדברי תורה, דהיא ערוה מן התורה, אבל אחיין חלוצה אינה אלא מדברי סופרים (קדושין מה.). כל שאר בשר שהוא בלא יבא. אע"פ שאינו אלא בלאו הולד ממזר (קדושין עד.) כל קורבה שהיא בלאו ותפקיד אין בה כרת, כגון תגוקת אביו וכו' יהודה דהייט בלאו דלא יגלה כנף אביו, ומחמת קורבה דאסרי כגון נשא חלוצתו דהוי בלא יבנה, והוי לאו דקורבה בלא כרת (לקמן מט.). כל שחייבין עליו כרת בידי שמים. כל אותה כיאה (קדושין עד.) אבל נשא חלוצתו לא הוי ממזר (שם).

מסורת אור השלם

1. וקראו לו זקני עירו ודברו אליו ועמד ואמר לא חפצתי לקחתה: דברים כה ח

2. ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וחלצה נעלו מעל רגלו ורקה בפניו וענתה ואמרה ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו: דברים כה ט

3. ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל: דברים כה י

4. ואם לא יחפץ האיש לקחת את יבמתו ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים ואמרה מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי: דברים כה ז

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואל תבעיס קטנה כגיתך: (ב) שם ואין מולץ כ' כתים ונחלין לחדא וגייבם לחדא אמר קרא אשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה וגייבם לחדא ונחלין לחדא: (ג) רש"י ד"ה איידי דתנא וכו' בקרובת גרושתו הם"ל ואח"כ מ"ה אלא קרובת חלוצתו: (ד) תוס' ד"ה וגייבם וכו' אית ספרים. כ"ב ע"ל דף י ע"ב כתים: ד"ה איכי: (ה) בא"ד דל"ג ליה דלא נרוך:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com